

IN MEMORIAM

Dr. NAZIF KUSTURICA, profesor emeritus (10. 12. 1928–19. 4. 2020)

U aprilu mjesecu ove godine napustio nas je naš dragi i cijenjeni profesor Nazif Kusturica, jedan od najistaknutijih bosanskohercegovačkih rusista i historičara književnosti, esejista osobitog i prepoznatljivog stila.

Kao jedan od osnivača Odsjeka za slavenske jezike i književnosti Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, do posljednjeg dana se interesirao za svoj odsjek, iskreno se radujući svakom napretku svojih kolega i kolegica, svakom doprinosu nauci i struci svojih saradnika, koje je poznao još kao studente. Podučavao je i ispratio generacije i generacije učenika i studenata, učeći ih ne samo struci, nego i dijeleći s njima mudrost stečenu dugim, bogatim životnim iskustvom, vjerujući u jednu od temeljnih maksima ruske klasične literature – da je život najviša i vrhunska vrijednost zasnovana na humanim međuljudskim odnosima. Ostao je naš učitelj u najboljem smislu riječi i naš uzor do kraja.

Dr. Nazif Kusturica rođen je u Plani kod Bileće 10. 12. 1928. godine. Studij slavistike započeo je u Sofiji, a nastavio i diplomirao u Beogradu (1953), gdje je redovno studirao ruski jezik i rusku književnost kao prvi glavni predmet te češki jezik i češku književnost kao drugi glavni predmet. Vanredno je studirao i srpskohrvatski jezik i jugoslavenske književnosti, što mu je dalo potrebnu širinu znanja i pogleda da se upusti u komparativna izučavanja ruske, bosanskohercegovačke i drugih slavenskih književnosti, kako u (južno)slavenskom tako i u evropskom kontekstu. Radio je kao srednjoškolski profesor, ali tu nije stao. Urođena znatiželja vodila ga je dalje. Doktorsku disertaciju *Inteligencija u dramama Maksima Gorkog iz epohe prve ruske revolucije* odbranio je na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu (1975). Na Fakultetu je, pored poslova profesora za rusku književnost XIX i XX vijeka, obavljao i funkcije predsjednika Vijeća

Odsjeka za slavenske jezike i književnosti, predsjednika Savjeta te dekana Fakulteta. Odlaskom u mirovinu (2000) nije prestao njegov aktivan angažman, naprotiv, predstavljao je značajnu i dragocjenu pomoć u odvijanju nastavno-naučnog procesa na dodiplomskim, diplomskim, postdiplomskim i doktorskim studijima.

Odlazak profesora emeritusa Nazifa Kusturice ostavio je veliku prazninu u našoj akademskoj i znanstvenoj zajednici, ali studije, knjige, članci i eseji, koji su nam ostali u naslijeđe i u kojima autor pokreće i otvara niz pitanja, premda ne mogu nadomjestiti živu riječ, predstavljaju izuzetan doprinos, kao i važnu bazu i dobru osnovu za daljnji razvoj bosanskohercegovačke rusistike i slavistike – uistinu je mali broj autora u nas koji se predano i svestrano upuštaju u osvjetljavanje i izučavanje bogate književne i kulturne baštine velike klasične, ali i novije ruske literature u bosanskohercegovačkom kontekstu.

Neophodno je spomenuti još jednu odliku našeg profesora – njegovu vjeru u dijalog u bahtinskom smislu, razmjenu ideja i misli i njihovu provjeru u Drugom. U ovom smislu, naslijeđe koje je iza sebe, u svojim radovima, ostavio prof. Kusturica ne ostaje “mrtvo slovo”, već poziva na dijalog, izaziva propitivanje i ponovno otvaranje bar nekih od u njima prisutnih tema, poziva na do- i nad-gradnju.

Posvetivši cijeli svoj, preko pedeset godina dugi radni vijek rusistici i slavistici, prof. dr. Nazif Kusturica objavio je pet autorskih knjiga – *Doticaji i suočenja* (1976), drugo izdanje pod nazivom *Doticaji i suočenja I* (2017), *Dramski triptihon Maksima Gorkog o inteligenciji (Epoha prve ruske revolucije)* (1981), *Doticaji i suočenja II* (2002), *Meša Selimović i Fjodor Dostojevski u svjetlu teorije polifonijskog romana Mihaila Bahtina* (2006), *Doticaji i suočenja III* (2011), kao i preko stotinu naučnih i stručnih radova te sedam udžbenika ruskog jezika za srednje škole (u koautorstvu sa Gordanom Kusturicom). Također, uz priređivački, sa zapaženim uspjehom se bavio i prevodilačkim radom, te je, između ostalog, prevodio i djela značajnih ruskih pisaca i književnih teoretičara i kritičara – Ljermontova, Gorkog, Andrejeva, odnosno Lunačarskog, Šklovskog, Tinjanova, Paustovskog...

Za neumorni i predani rad te entuzijazam u promoviranju rusistike i slavistike, tokom više od pet desetljeća, nagrađen je nagradom Povelja Kulina bana bosanskohercegovačkog Slavističkog komiteta (2011).

Smatrajući da nema prave spoznaje bez poredbenog proučavanja, svoj je stil esejiste prof. dr. Nazif Kusturica gradio i brusio provjeravajući estetsku vrijednost književnog djela putem njegove komparacije sa drugim književnim djelima, ne neophodno istoga kruga. Za istinsku naučnu spoznaju značajnije su one paralele u kojima se često ostvaruje vrlo živa veza između djela i pisaca različitih epoha i sredina, koje je dr. Kusturica pronalazio, ispitivao, provjeravao, o kojima je pisao, kao što su, naprimjer, *doticaji i suočenja* djela ruskih autora sa najvećim imenima evropske literature: veze sa Shakespeareom, Bayronom, Heineom, Goetheom i mnogim drugima. Uspostavljanje ovakvih i sličnih poredbi i veza donosi svaki put neko novo viđenje, neku novu silnicu, otvara prostor za uspostavljanje drugih i drugačijih mogućnosti književnih doticaja.

Od iznimnog je značaja, vrlo često prisutno u esejima i studijama dr. Nazifa Kusturice, uspostavljanje odnosa književnog djela sa drugim umjetnostima, napose sa muzikom i slikarstvom, čime autor ostvaruje pomjeranje perspektive, pomak očišta, što osigurava relevantnost i argumentiranost provjere estetske vrijednosti književnog djela, ili bar njegove umjetničke dominante.

Istančano osjećanje za umjetničko, slikovitost i likovnost, čak kolorizam stila profesora Kusturice svjedoče da je riječ o autoru koji vlastitu estetiku izvodi iz osjećanja jedinstva u mnogolikosti oblika, višeglasja i suglasja, autora koji slijedi neku opću književno-umjetničku nit koju nasljeđuju pisac od pisca, literatura od literature, umjetnost od umjetnosti, od potrage za kojom kritičar ne može i ne smije odustati. Knjige, studije, eseji, članci i prijevodi prof. Kusturice svjedoče također da je riječ o autoru kojeg odlikuju raznolika znanja, širina interesovanja, bogatstvo izvora i izvedenih paralela između različitih djela, pisaca, epoha, različitih umjetnosti, pronicljivo uočavanje srodnosti, snalaženje u šumi ideja, autora koji, polazeći možda i od maksimalizma etičkih zahtjeva što ih je postavila književnost, kao najveću vrijednost izdvaja upravo humanističko načelo kao mjeru umjetnosti, čovjeka i svijeta.

Premda je ovdje iznesen samo mali dio onoga što su zasluge dr. Nazifa Kusturice za razvoj bosanskohercegovačke slavistike i rusistike, ipak je dovoljno da se može reći da ostajemo njegovi dužnici, duboko zahvalni za sve što nam je, kao svojim saradnicima, nesebično pružao. Bio nam je ne samo profesor, mentor i kolega, već uvijek, i prije svega, prijatelj, učitelj čiji ćemo lik pamtiti s poštovanjem, nastojeći prenositi znanja i humanističke poruke zabilježene u njegovom djelu.

Neka ti je vječna slava i hvala, dragi profesore, počivaj u miru i lahka ti zemlja bosanska!

Sarajevo, 18. oktobar 2020.

Adijata Ibrišimović-Šabić